

ምስ ኢትዮጵያ ዘራኽብ ደባት ተኸፊቱ ማለት

ዘቤታዊ ፖለቲካዊ ጸገም ኤርትራ ተፈቲሑ ማለት አይኮነን

ሻሙናይ ክፋል

አብ ዝሓለፈ ክፋል፡ ስለዚ ነዚ ጭቡጥ ሕመቕና ብግልጺ ተቐቢልና፡ አወንታና ዓቂብና፡ ካብ ጉድለታትና ተማሂርና፡ ንትምክሖቲ ጸበት በለጽ ድሑር አረአኢያታት ወጊድ ኢልና፡ አብ ወረቕት ብዝፈሰረ ቅኑዕ ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ዕላማታት ነብስና ከይተገብረና፡ ግዜ ከይቀደመና ውህደት ፈጠርና ንቀጻልነትና ከም ጥሙር ህዝብን ልኡላዊት ሃገርን ጽባሕ ዘይኮነ ሕጂ ክንቀዳደም አለና፡ አብ ዝብል ምስ በጻሕና ኢና አቋሪጽናዮ ኔርና፡ ሻሙናይ ክፋሉ እነሆ ቀጺሉ ይቐርብ፡ ምክትታልኩም ከኣ አይፈለዩና።

ለ. አብ ምፍታሕ ህልዊ ሃገራዊ ፖለቲካዊ ጸገምና ካብ ኤርትራውያን ምሁራት ዝግበር ትጽቢት፡-

ትምህርቲ ክበሃል እንከሎ ካብ ስሩዕ ቤት ትምህርቲ አስኳላ (ቀለም) ጥራሕ ዘይኮነ፡ ብዕድመ፡ ብተመክሮ፡ ዝርከብ ሞያን ፍልጠትን ዘጠቓልልዮ። ስነ-ፍልጠት ንወዲ-ሰብ አካል ማሕበራዊ እንስሳ ከም ዝኾነ ይምህር። ግን ከኣ ካብ ኩሎም እንስሳታት፡ ናይ ምሕሳብ ምምርጫ ንባህሪያዊ ልግሲ፡ ከምቶም ካልኣት እንስሳታት ዘቤትን ዘገዳምን ከም ዘለዎ ዝጥቀም ዘይኮነስ፡ ንአጠቓቕማኡ ብዝቐለለ፡ ዝመቀረ፡ ብዓይነትን ብግብንን ናይ ምፍራይ ፍሉይ ክእለት ዘለዎ ፍጡር ምዃኑ የረድእ። ባህሪያዊ ልግሲ ናብ ረብሓኡ ንምቕያር ኩሉ ግዜ ክሰርሕ፡ ክመሃር፡ ክመራመር ከም ዘለዎ፡ ከምኡ እንተዘይገይሩ ግን፡ ህይወቱ ስሩዕ፡ ውሑስ፡ ቀጻልነት ዘለዎ ክኸውን ከምዘይኸእል'ውን ይመክር።

ትምህርቲ ሓደ ዓውዲ አይኮነን። ትምህርቲ ዓይነት ብዙሕዮ። እቲ ሓደ ካብ'ቲ ካልእ እናተደጋገፈ ወይ እናተመጋገበ ብቐጻሊ ማዕባሊ መስርሕ ደኣምበር፡ ደረት ግዜ ተቐማጥሎ አብ ውሱናት ሰባት ዝተገደበ አይኮነን። ንኣብነት ሓደ ሰብ ብተፈጥሮኡ በሊሕን ህርኩትን ኮይኑ፡ ኩነታት'ውን ሓጊዝዎ ሓደ ዓይነት ጥራሕ ዘይኮነ፡ አብ ክልተ ሰለስተ ዓውድታት ትምህርቲ ደኣን ዝበሃል አፍልጦ ክህልዎ ይኸእልዮ። እዚ ማለት ግን ካብ ካልእ ዝኾነ ሞያዊ ሓገዝ አየድልዮን ናይ ሊቅነት መወዳእታ ወኒኑዮ ማለት አይኮነን። ብዝኾነ አድላይነት ትምህርትን ምሁርን ብፍላይ አብ ከምዚ ንሕና ንርከበሉ ደረጃ ማሕበራዊ-ቁጠባዊ ምዕባሊ አዝዮ ዕዙዝ ምዃኑ ግን አብ ምልክት ሕቶ ዝኣቱ አይኮነን። ትምህርትን ምሁርን አብ ድቕድቕ ጸልማት ዘዕንቅፈካ ነገር ትሪኣሉ መብራህቲ ላምባዲና ከም ምርካብ ዝቐጸርዮ።

ይኸን ግን ኩሉ ትምህርቲ ይንኣስ ይዕበ ረብሓ ዘለዎ ክኸውን እንከሎ፡ ኩሉ ቀዳማይ ካልኣይ ድግሪ እናበለ አብቲ ዝለዓለ ናይ ሊቅነት ደረጃ ዶ/ር ፕሮፌሰር ዝበጽሑሞ ካብ ፍሉጥ ኮለጃትን ዩኒቨርሲቲን ምስክር ወረቕት ዝሓዘን ንዘይተማህረ ሕብረተ-ሰብ ወይ ነቲ ንሱ ዝተፈጥረሉ ህዝቢ ፍልጠቱ የካፍልዮ ማለት አይኮነን። ንዘወነንዎ ትምህርቲ፡ ምሉእ ዓቕምም ተጠቐምም አብ ምልዋጥ ሕብረተ-ሰብም ዝግልገልሉ አብነታውያን ህዝባውያን ምሁራት አለው። ብኣንጻሩ ነታ ዝረኽብዎ ፍልጠት ንውልቆም መቐረሚ ዶላር ዝግልገሉሉ፡ ንዝተፈጥሩ ድኻን ዘይተማህረን ሕብረተ-ሰብ ዝንዕቁላ ዘቆናጽቡላ ምሁራት ድማ አለው።

ስለዚ አድላይነት ትምህርትን ንምሁር ክፍሊ ክወሃብ ዘለዎ ክብርን አብ ቦትኡዮ። ካብቶም ጸሓይ ብብርሃና አብ ጸልማት ዝነብሩ ዘለው ብሚሊዮናት ዝቐጸሩ ህዝብታት ኤርትራ፡ እንተ ቦቲ እንተ ቦቲ አብ መኣዲ ትምህርቲ ክሳተፉን አብ ደረጃ ሊቅነት ክበጽሑን ዕድል ዝረኽቡ ውሑዳት ኤርትራውያን ምሁራት ዝግበር ትጽቢት ከኣ ልዑልዮ። ኤርትራ ከም'ቲ ብፍልጠት አብ ዝኸቐበበ ገለ ምዕራባዊ ዓለም ዝረኣ ትርፌ ምሁር የብላን። ኤርትራውያን ምሁራት ንህዝብታት ኤርትራ ብርቂ ምበር ትርፌ ከምዘይኮኑ፡ አዝዮም ተደለይትን መብራህቲ ህዝብታት ኤርትራ ምዃናም ብግቡእ ብሓላፍነት ይርድእዎ ድዮም ዝብል ሕቶ ግን፡ ከዛርብ ከምዝኸእል አየካትዕን። ስለምንታይ'ሲ ካብ ሓፈሻውነት ወጺእና ኤርትራውያን ምሁራት አብዚ ህዝብን ሃገርን ካብ ግዜ ናብ ግዜ ብዘቤታዊ ገዛኢ ካብ ዝሓመቐ ናብ ዝኸፍኦ ኣንፈት ዘንቐልቁልሉ ዘለው አሰካፊ ወቕቲ፡ ብመንጽር ፍልጠቶም ክስከምዎ ዘለዎም ህዝባውን ሃገራውን ሓላፍነት ዝርድኡን ዝትግብሩን ካብቶም ውሑዳት አዝዮም ዝወሓዱ ዮም።

ብፍላይ አብ ምዕራባውያን ደሞክራሲያውያን ሃገራት ዝነበሩ ገለ ኤርትራውያን ምሁራት፡ አብ ርእሰቲ ዘለዎም ናይ ኣካዳሚ ብልጫታት፡ ልኡላውነት ህዝባዊ ስልጣን ማለት እንታይ ማለትዩ? ልኡላውነት ሕገ ማለት እንታይ ማለትዩ? መንግስታዊ ፖለቲካዊ ስልጣን ከመይ ይርከብን ይሰላንን? ህዝቢ ንመራሕቱ ከመይ ይቆጸጸር? ሃብቲ ሃገር ከመይ ይከፋፈል? መሰረታዊ ሰብአውን ደሞክራሲያውን መሰላት ማለት እንታይ ማለትዩ? ከመይከ ይተሓዝን ይኸበርን፤ ብታሪኽ ወይ ብክለሰ-ሓሳባዊ ተንታን ዘይኮነ ብተግባር እናረአይዎን እናተጠቕሙሉን፤ ምስሊ ናይቲ አብ ኤርትራ ዝርከብ እንኮ ሰባዊ ፍጹም መላኺ መንግስታዊ ጉጅለ፡ ብግልጣ ናይቲ ክውን ሓቂ ኮሓሊሎም፡ ምስ ደላዩ ሰላም ማሕበረ-ሰብ ዓለም ከላልይዎ ዝገብርዎ ጸፋዕፋዕ እንክትዕዘብ ከምዚ ዓይነት ትምህርትን ምሁርን እውን አሎዩ ትብልን ይድንጽዎካን።

አብዚ ልዑል ምሁራዊ ሓሳብ ዘድልየሉ አስታት ናብ 30 ዓመቱ ዝገማግም ዘሎ ሕሱም፡ አዝዩ ሕሱም ዘቤታዊ መግዛእቲ ኤርትራ፡ ተሳትፎ አብ ሃገራዊ ፖለቲካዊ ጉዳያትን ህዝባዊ ውግንናን ኤርትራውያን ምሁራት ብዓይነት ኮነ ብዓቕን ነቲ ብልዑል ሃንቀውታ ንጽብዩ ዘዕግብ መልሲ ዝህብ አይኮነን። ካብቶም ብሓቂ ንሃገራዊ ሰላም፣ ህዝባዊ ደሞክራሲ፣ ልዕልና ግዝአተ ሕጊ፣ ክብረት መሰረታዊ ሰብአውን ደሞክራሲያውን መሰላት፣ ጸረ-ድሕረትን ድኸነትን ብእምነትን ብተግባርን ድምጺ ህዝቢ ኮይኖም ዘቃልሉ፡ መውጽኦ አንፈት ዝሕብሩ ደሞክራሲያውያን ምሁራት፡ ቅድሚ ናይ ሰብ ክብረት፡ ክብረት ግሉዝ መሬት ዘሰራሰሩ፡ ናብ ካድራት ውልቀ መላኺ ተቐይሮም፡ ብትምህርቶም ንዘይተማህረ ወገኖም ዘደናገሩ ምሁራት ይበዝሉ እንተተባህለ ምግናን አይኮነን። አብ ምድሪ ኤርትራ ዘሎ ሓቕን ህዝቢ ብምረት ዘልዕሎ ጠለብን ንኣኒ ብምግዳፍ፡ ንመላኺ ኢሳያስን መጋበርያኡ ህግደፍን ከሓገሱ፡ ነቲ ብዓቕሊ ጽበት ዘርምዘርም ዝኸውን ዘሎ ህዝቢ ጽቡቕ አላኻ ሓልዮት ንህዝቢ መን ከም መንግስቲ ኤርትራ እናበሉ ከይተሰከፉ፡ ንቐገሪ ከርድኡ ሓኾት ዝብሉ ብዙሓት ምሁራት ርኢና ኢና።

ዝያዳ ብሩህ ንምግባር ኤርትራውያን ምሁራት፡ ኤርትራ ካብ ግዳማዊ መግዛእቲ ናብ ዘቤታዊ መግዛእቲ ካብ ዝተሰጋገረትሉ 1991 ክሳብዚ ምህላውን ምቕጻልን ከም ጥሙር ህዝብን ልኡላዊት ሃገርን አብ ስኽፍታ ኣቲናሉ ንርከብ አዝዩ አሻቓልን አሰካፍን መድረኽ ብከምዚ ዝሰዕብ ክግለጹ ይኸእሉ።

1. ዘይደሞክራሲያዊ ጸረ-ህዝቢ ኣተሓሳስባ ወሳኒ መሪሕነታዊ ኣካል ህግደፍ ስትዮም ዝዓበዩ፡ ንቕድሚት ዘይኮነ ንድሕሪት ተመሊሶም አብ ነበርና ገበርና ዝነበሩ ምሁራት፤
2. አብ ኤርትራ መሰረታዊ ፖለቲካዊ ናይ ሰርዓት ለውጢ ክህሉ ዝደልዩ ግን ከኣ፡ ብፋሽሽታዊ በትሪ ህግደፍ ርዒዶም ብነብሰ ፍትወት ስቕታ ዝመረጹ ምሁራት፤
3. ደረጃ ናይቲ ንሶም ዝነብርሉ ዘለው ምዕራባዊ ዓለም በጺሕዎ ዘሎ ማሕበረ ፖለቲካ ኢኮኖሚ ምዕባለን ብኡ መጠን ዝኸተሎ ፖለቲካዊ ስነ-ሓሳብን ህዝብታት ኤርትራ ዝርከቡሉ ኩለንተናዊ ደረጃ ምዕባለን ዘለዎ ፍልልይ አብ ጸብጻብ ከየእተው፡ ኤርትራ ሕጂ ምዕራባዊ ዓለም ዝኸተሎ ፖለቲካዊ ስነ-ሓሳብ ክትክተል ኣለዎ ዝብል፡ ካብቲ ንኤርትራ ምስ ኣናብር ሃገራት ርሑቕ ምብራቕ ኤስያ ክንሰርዓ ኢና ዝብል መኻን ጭርሖ መሪሕነት ህግደፍ ዘይፍለ፡ ምስ ጭቡጥ ክውንነት ኤርትራ አብ ቀረባ ዘይርከብ ናይ ተስፋ እንጀራ ዘስምዑ ምሁራት፤
4. ምስ ገለ ጎረባብቲ ሃገራት ኤርትራ ካብ ዘለዎም ዘይፖለቲካዊ ተራ ዝኸሐነ ጽልኢ ነቑሎም፡ አብተን ኣምሪሮም ዝጸልእዎን ሃገራት ዘለው ንህዝብታት ኤርትራን ልኡላውነት ኤርትራን ብመትከል፡ ብሕግን ብተግባርን ዝቐርብዎም ፖለቲካዊ ሓይልታት ብቕንዕና ዘይሪኡ፡ ኣላሕሲሶም ዝሃርሙ፡ "ዘይኩርምትኻ ሓጻ ቆርጥመሉ" ዓይነት ብደምን ህይወትን መሳኪን ኤርትራውያን ሕሉፋት ሃገራውያን ኮይኖም ክረኣዩን ክኸበሩን ዝደልዩ ምሁራት፤
5. ኢዶም ከይሓወሱ፡ ኣረኣኢያኦም ከየነጸሩ፡ ንለውጢ ዘለዎም ድልውነት ብተግባር ከየረጋገጹ፡ ምሁራት ስለዝኾኑ፡ ዶ/ር ፕሮፌሰር ስለ ዘበሉ ጥራሕ፡ እቲ ተወዲቡ ዝቃለሰ ዘሎ ሓይልታት አብ ዝለዓለ ጽፍሒ ስልጣን ስለዘየደይበና፡ ብዘለና ትምህርቲ ንውልቀና ሰሪሕና ጽቡቕ ህይወት ከነሓልፍ ይሕሸና ቃልሲ ይትረፈና ዝብል ዝንቡዕ ኣረዳድኣ ዘለዎም ምሁራት፤

6. ብቅጽርም አዝዮም ውሑዳት ግን ከአ፡ አብ ኤርትራ ጽገናዊ ዘይኮነ መሰረታዊ ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ፖለቲካዊ ለውጢ ክመጽእ፡ በረከሊያን ተግባርን ዓቕምም ጸንቂቕም ዜግነታውን ምሁራውን ተራኦም አብ ምጽዋት ዝርከቡ ደሞክራሲያውያን ምሁራትን ኢልካ ብውዳኦ ዘይኮነ ብሓርፋፍ ገምጋም ዝቕመጡዮም።

ኤርትራውያን ምሁራት ምበኣር ነቶም ቃልሲ ይትረፈና ዝብል መንገዲ በለጽ ዝሓዙ ሓዊስካ፡ ዝበዝሑ ከበሃል ዝከኣል፡ አብዚ ናይ ድሕሪ ምርግጋጽ ሃገራዊ ነጻነት፡ አንጻር ዘቤታዊ መላኽ፡ ንደሞክራሲያዊ ለውጢ ክካየድ ዝጸንሐን ዝካየድ ዘሎ ህዝባዊ ቃልሲ፡ ብኸምዚ ልዕል ኢሉ ተገለጹ ዘሎ፣ ዝተኸፋፈለ፡ አንፈቱ ዘይንጹር፡ ብወሳኒ መልክዑ ብቐጥታን ብተዘዋዋርን “ሃገር” አብ ትሕቲ ዝብል መደናገሪ ኣምር፡ ካብ ንጠለብ ህዝቢ ምምላስን ንድሕነት ዜጋታት ምግዳስን፡ ካብኣም ዘይትጽቡዮ ንፖለቲካዊ ምስሊ ውልቀ መላኽ ኢሳያስን ጉጅለኡን ምቅንጃው ማእከሉ ዝገበረ ትምክሕታዊ አረኣኢያን ግብራዊ ንጥፊታትዮም ከካይዱ ጸኒሖም። ከም ምሁራት ዝተነጻጸሩ፡ ህዝባዊ ረብሓን ህዝባዊ መሰላትን ዝኸበር ፖለቲካዊ ምሕደራ ክህልወና መንገዲ ዝሕብር፡ ልዕልና ሓሳብን ልዕልና ሕግን አብ ኣእምሮ ኤርትራውያን ግቡእ ቦታኡ ክሕዝ ክጽዕቱ ብዘይምጽናሖምን ብአንጻሩ ብምንባርምን፡ አብ ህዝብ ሃገርን ወሪዱ አብ ዘሎ ኩለ-መዳያዊ ዕንወትን ምብትታንን ብውሕዱ ካብ ናይ ሕልና ወቕሰ ነጻ ኣይኮነንዮም።

ይኹን ግን፡ አብ ዝሓለፈ ዝተፈጸመ ጌጋ ዝተፈጥረ ናይ ሕልና ወቕሳን ኣይእረምን ማለት ኣይኮነን። ከም ምሁራት አብ ውሽጢ ኣስታት ናብ 30 ዓመት ዝገማገም ዘሎ ንውሓት ግዜ ብዝተፈላለዩ ምክንያታት ንዘይርኣይዎ ዘይሓጋዘ ኣካይዳ ብግቡእ ገምጊሞም፡ ካብዚ ሕጂ ኣቲናዮ ንርከብ ኣሰካፊ ኩነታት ንምውጻእ ዝሕግዝ ሓሳባት ብምምጫውን ንርእይተኣም ብተግባር ብምስናይ ቅነጥፉ እንተጀሚሮም ክኸሓሓስ ይኸእልዮ። ጌጋ ብጌጋ ደኣዩ ዘይእረም ምበር ጌጋ ብቕነዕ ብልባዊ ጣዕሳን ነብስ ነቐፊታን ክእረም ዝነበረ፡ ዘሎን ዝቕጽልዮ። ስለዚ እቶም ኣቐዲምኩም ቅነዕ ምርጫን ቅነዕ ፖለቲካዊ አንፈትን ሒዝኩም ክትዋስኡ ዝጸናሕኩም ደሞክራሲያውያን ምሁራት፡ ዝይዳ ሓይሊ ፍልጠት፡ ጽፉፍ መደብ፡ ናይ ትግባረ ግዜ ወኒንኩም ብሕኑን ስምዒት ክትቅጽሉ፡ እቶም ብአንጻሩ ዝጸናሕኩም ከኣ ኣረኣኢያኹም ኣስተኻኸልኩም፡ ናብ ድሌትን ድሕነትን ህዝብኹም ወጊንኩም ምሁራት ዓቕምኹም አብ ረብሓ ህዝብኹም ከተውዕልዎ፡ ህዝቢ ካብ ዝኾነ ግዜ ንላዕሊ ይጽበዩኩም ኣሎ። አብ ትሕቲ ዝኾነ ይኹን ኩነታት ክብረት ህዝብኻ ሒዝካዩ። ንህዝብኻ ኣኸበርካዮ። ፖለቲካ ኤርትራ እንታይ ይመስል ኣሎ፡ ህዝቢኹ ከመይ ይነብር ኣሎ ናይ ኣረኣኢያ ጉዳይ እይተዘይኮይኑ ነጋሪ ኣየድልዩኩምን። መፍትሒኡ ንዝምልከትውን ከምኡ። ስለዚ ከም ምሁራት ኣደናገርቲ ዘይኮነ ሓበርቲ ቅነዕ ኣንፈት፡ ተዓደምቲ ዘይኮነ ዓደምቲ፡ ተጎተቲ ዘይኮነ ሰሓብቲ ኩኑ። ስለምንታይ ህዝቢ ካብ ምሁራት ደቁ መበራህቲ ለውጢዩ ዝደሊ። ፍልጠት ብቕነዕ ኣገባብ ንዝተጠቐመሉ ብሓቂ ካብ ጸልማት ዘውጽእ መብራሕቲዮም፡ ንህዝብኹም መብራህቲ ሃብዎ። መዓስ ሕጂ።

ታሽዓይ ክፋል ይቕጽ።

ብሓልዮት ደሞክራሲያዊ ግንባር ሓድነት ኤርትራ ዝፍኖ፡ ድምጺ ሰላምን ደሞክራሲን ኤርትራ፡ 10-10-2018